

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра філософії та суспільних наук (№ 701)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

_____ Максим ЖИДКО

« 29 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія та основи демографії

Галузі знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальності: 053 Психологія

Освітні програми: Психологія

Форма навчання: денна, заочна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків – 2025

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного
підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 10:02:08 29.08.2025

Назва файлу з підписом: 2025Соціологія_Чмихун- Силабус.rtf.p7s
Розмір файлу з підписом: 7.0 МБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: 2025Соціологія_Чмихун- Силабус.rtf
Розмір файлу без підпису: 7.0 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних
підтверджено

Підписувач: ЖИДКО МАКСИМ ЄВГЕНОВИЧ
П.І.Б.: ЖИДКО МАКСИМ ЄВГЕНОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 2774809775
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:02:05
29.08.2025
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000000B5C68012C645F06
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145 Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAdES enveloped)
Формат підпису: 3 повними даними ЦСК для перевірки (CAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.08.25 13:00

Розробник:

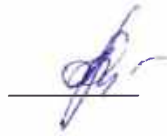
Чмихун С. Є., канд. філос. наук, доцент

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри філософії та суспільних наук № 701

Протокол № 1 від « 27 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
д-р філос. наук, професор

Ольга ПРОЦЕНКО

Погоджено з представником здобувачів освіти:

(підпис)

Маріяета Стародубова
(підписи та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Чмихун Світлана Євгенівна,
доцент, кандидат філософських наук

Наукові інтереси:
соціальна філософія;
феноменологічна соціологія та соціологія
знання;
феномен свободи та проблема
відповідальності.

У своїй роботі Чмихун С. Є. розглядає
необхідність застосування філософського
знання до побудови теорії сучасного
суспільства, простежує взаємозв'язки
статусу соціального знання і розвитку
засобів масової інформації.

А також, разом зі студентами, розмірковує про можливість синтезу
особистісної свободи і громадської необхідності у вигляді «правильної» форми
суспільства. Чмихун С. Є. наполягає на тому, що необхідно виховати вміння
застосовувати отримані знання для аналізу різних соціокультурних явищ у
своїй професійній діяльності, сприяти ствердженню гуманізму в суспільстві та
духовному розвитку особистості.

Забезпечення навчальних дисциплін:

- «Соціальна філософія»
- «Політологія»
- «Соціологія»
- «Філософія свободи»

s.chmyhun@kha.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна, заочна
Семестр	4
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	Загальна кількість кредитів ЄКТС – 4, у тому числі аудиторних – 48 годин, загальна кількість годин – 120. Розподіл аудиторного навантаження та часу на самостійну роботу визначається навчальним планом освітньої програми, до складу якого входить вибіркова дисципліна.
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота
Види контролю	Поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (залік).
Пререквізити	Для вивчення курсу, бажаною є наявність у здобувачів базових компетентностей з історії, філософії, логіки, соціології, етики, права, психології.
Кореквізити	Оскільки курс є вибірконим та спрямованим на розвиток загальних компетентностей, необхідних супутніх дисциплін не передбачено. Компетентності, набуті протягом вивчення курсу, можуть бути застосовані для аналізу різних аспектів сучасного стану суспільства та формування свідомої, активної, відповідальної громадянської та світоглядної позиції.
Постреквізити	«Філософія», «Соціальна філософія», «Політологія», «Соціологія», «Філософія», «Історія філософії», «

- формування у здобувачів освіти уявлень про суспільство як цілісну систему, про процес взаємодії людини та суспільства; набуття навичок соціальної діяльності та поведінки;
- розгляд основних соціальних інститутів суспільства;
- надання навичок використовувати категорії соціології для аналізу соціальних процесів та явищ;
- надання вміння застосовувати отримані знання для аналізу різних соціокультурних явищ і у своїй професійній діяльності;
- сприяння ствердженню гуманізму в суспільстві та духовному розвитку особистості;
- надання базових знань, що необхідні при вивченні відтворення населення.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сфері соціології та демографії, що передбачає застосування сучасних теорій і методів соціологічного та демографічного аналізу, інтерпретацію соціальних процесів у їхній динаміці та взаємозв'язках, а також формування цілісного наукового світогляду, побудованого на принципах гуманізму, соціальної відповідальності та усвідомлення закономірностей соціального розвитку.

Загальні компетентності (ЗК):

- Після завершення вивчення дисципліни здобувач освіти буде здатен:
- мислити абстрактно, здійснювати аналіз та синтез інформації про соціальні процеси;
 - знаходити, систематизувати й критично опрацьовувати інформацію з різних джерел;
 - навчатися та оволодівати сучасними знаннями впродовж життя;
 - аргументовано висловлювати власну позицію в усній та письмовій формі;
 - діяти соціально відповідально й свідомо, дотримуючись етичних норм;
 - працювати в колективі, комунікувати у міждисциплінарному середовищі, брати участь у конструктивному діалозі;
 - приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях соціальної невизначеності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК/ФК):

- Після завершення вивчення дисципліни здобувач освіти буде здатен:
- розуміти предмет, структуру та функції сучасної соціології;
 - знати основні етапи становлення та розвитку соціології як науки;
 - застосовувати знання про закони і закономірності розвитку суспільства як цілісної системи;
 - інтерпретувати явища соціальної стратифікації та соціальної мобільності;
 - аналізувати специфіку основних соціальних інститутів і соціальних груп сучасного українського суспільства;
 - пояснювати механізми взаємодії особистості та суспільства, основи соціалізації;
 - володіти категоріальним апаратом демографії та розуміти його прикладне значення;
 - оперувати демографічними показниками для аналізу відтворення населення;
 - інтегрувати соціологічні та демографічні знання у власну професійну діяльність.

Програмні результати навчання (ПРН/РН)

- У результаті опанування дисципліни здобувач освіти:
- знає основні концепти, закони та категорії соціології та демографії;
 - розуміє роль соціологічних і демографічних знань у розвитку суспільства;
 - уміє інтерпретувати соціальні й демографічні процеси в категоріях науки;
 - здатний діагностувати соціальні проблеми та пропонувати шляхи їх вирішення;
 - володіє навичками аналізу соціокультурних явищ у професійній діяльності;
 - демонструє здатність до толерантної взаємодії з особами, що мають різні культурні чи гендерно-вікові особливості;
 - здатний зберігати й примножувати моральні, культурні та наукові цінності;
 - уміє діяти соціально відповідально та свідомо, спираючись на етичні принципи;

–демонструє готовність до міжкультурного діалогу, поваги до різноманіття та відповідальної комунікації.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Соціологія як наука. Суспільство як об'єкт вивчення соціології

Тема 1. Специфіка соціологічної системи знання. Основні етапи становлення соціологічної думки

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Соціологія як наука і навчальна дисципліна.

Роль соціології в сучасному суспільстві. Соціологія і проблеми трансформації суспільства. Призначення навчального курсу, його джерела, структура. Сучасні уявлення про об'єкт і предмет соціології.

Специфіка соціологічної системи знання. Соціологія як наука про суспільство як цілісний організм, про соціальні спільноти і соціальні процеси, механізми їх функціонування і розвитку. Взаємозв'язок соціології з іншими науками. Міждисциплінарна матриця соціології. Місце соціології в системі соціальних та гуманітарних наук. Канали взаємодії соціології з іншими науками: взаємообмін науковою інформацією; інтенсивне формування і розвиток галузей соціології, тих, хто вивчає прикордонні з іншими науками проблеми; перетворення ряду вищезгаданих галузей знання в автономні науки; обмін дослідницькими методами.

Основні етапи становлення соціології. Функції соціології, її завдання в період реформування суспільства.

Семінарське заняття

Тема: Місце і роль соціології в системі наук про суспільство.

1. Предмет і об'єкт соціології, її основні категорії.
 2. Логіка виникнення соціології: О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгайм.
 3. Соціологічний позитивізм, соціологічний психологізм.
- Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Соціологія другої половини XX ст. Майбутнє соціології

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Характерні риси сучасної соціології.

Інтернаціоналізація сучасної соціології, тобто зростання кількості праць із питань соціології в усіх цивілізованих державах та регіонах світу; академізація соціології, тобто перетворення її в академічну науку, яка посідає чільне місце в університетських програмах. М. Вебер. Експертизація соціології – означає дедалі ширше залучення соціологів як експертів до діяльності державних, громадських і приватних органів та організацій, до праці в галузі соціальної роботи. Зростання об'єктивності, точності й індуктивності соціології, вдосконалення кількісних і якісних методів соціологічних досліджень, поліпшення техніки їх проведення. Соціологізація інших наук, соціогуманітарних і біологічних, медичних, фізичних тощо. Диференціація соціології, тобто зростання її спеціалізації, виникнення нових галузей всередині соціологічної науки.

Структурні парадигми теоретичної соціології. Структурний функціоналізм. Відмінності між ученнями Т. Парсонса й Р. Мертона. Основні риси конфліктної парадигми. Е. Гідденс: «Дев'ять тез про майбутнє соціології».

Семінарське заняття.

Тема: Інтерпретативні парадигми сучасної соціології.

1. Символічний інтеракціонізм. Подолання протиставлення людини й суспільства.
2. Феноменологічна соціологія як дослідження духовних сутностей.
3. Соціальна взаємодія, її елементи і типи.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Суспільство як об'єкт вивчення соціології

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Поняття суспільства. Особливості соціологічного комплексного підходу до вивчення суспільства. Типологія суспільств. Поняття соціальної структури суспільства. Основні функції суспільства. Підструктури суспільства: національно-етнічна, поселенська, демографічна, професійна, соціально-класова. Поняття соціальної спільності. Типологія соціальних спільнот. Соціальні організації, їх типологія та функції. Соціальні групи. Період становлення соціальної групи, поняття соціальної зрілості групи. Класифікація соціальних груп.

Семінарське заняття

Тема: Еволюція уявлень про суспільство.

1. Теоретичні концепції виникнення і походження суспільства.
2. Класифікація суспільства як соціальної системи.
3. Основні тенденції і риси сучасного суспільства.

Тема 4. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність суспільства

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Соціальна стратифікація та соціальна мобільність як процеси відтворення і розвитку соціальної структури суспільства. Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціальної структури суспільства. Історичні типи соціальної стратифікації (жорстка, закрита та відкрита). Функції соціальної стратифікації в сучасних суспільствах. Поняття соціальної мобільності, типи соціальної мобільності сучасного суспільства (горизонтальна та вертикальна, індивідуальна та групова). Проблема маргінальності соціальних утворень. Перехідне становище соціальних інститутів в Україні, проблеми їх реформування. Маргінали і маргінальні групи.

Семінарське заняття

Тема: Соціальна структура суспільства.

1. Історичні типи соціальної стратифікації.
2. Основні елементи соціальної структури суспільства.
3. Стратифікаційна система сучасного українського суспільства.
4. Основні суттєві риси феномена середнього класу, його соціальні функції.

Модульний контроль 1

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Змістовний модуль 2. Суспільство як соціальна система. Суспільство та людина

Тема 5. Соціальні інститути суспільства та їх характеристика

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Поняття соціального інституту. Інституціоналізація суспільних відносин як засіб упорядкування їх функціонування та розвитку. Відмінні риси та основні елементи соціального інституту. Типи та вигляді соціальних інститутів. Формальні та неформальні, основні та неосновні соціальні інститути в суспільстві, їх функції та дисфункції. Економіка як соціальний інститут. Роль та значення економіки у сучасній Україні. Структура та функції економіки. Політика як соціальний інститут. Роль та значення політики у сучасній Україні. Структура та функції політики. Освіта та наука як соціальні інститути. Роль та значення освіти та науки у сучасній Україні. Структура та функції освіти та науки. Сім'я та шлюб як соціальні інститути. Роль та значення сім'ї та шлюбу у сучасній Україні. Структура та функції сім'ї та шлюбу. Релігія як соціальний інститут. Роль та значення релігії у сучасній Україні. Структура та функції релігії.

Семінарське заняття

Тема: Види соціальних інститутів.

1. Економічні соціальні інститути.
2. Політичні соціальні інститути.
3. Культурні та виховні інститути.
4. Релігійні соціальні інститути.

Тема 6. Соціальна організація та управління

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Поняття соціальної організації. Види соціальних організацій. Харизматичні групи. Процес рутинізації харизми (М. Вебер). Етапи становлення групи організацією: стадія «кристалізації», стадії «визнання», стадія «інституціоналізації». Добровільні асоціації, їх основні риси. Поширеність добровільних асоціацій в Україні та за кордоном. Установи тотального типу: загальна характеристика. Типологія установ тотального типу Ервіна Гофмана. Субкультура тотальних організацій, психологічні реакції членів тотальних організацій: «ідентифікація з агресором», «синдром заручника».

Бюрократія як особливий тип організації. 7 основних характерних рис ідеального типу бюрократії (за М. Вебером).

Семінарське заняття

Тема: Соціальна організація: поняття, ознаки, внутрішня структура, зовнішнє середовище соціальних організацій, будова.

1. Поняття соціальної організації, структура організацій.
2. Типологія організацій
3. Соціальне управління як вигляд управління в суспільстві. Система соціального управління.
4. Бюрократія: моделі М. Вебера та Р. Мертон.

Тема 7. Соціалізація особистості

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Специфіка соціологічного підходу до проблеми людини. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особа», «індивідуальність». Поняття особистості в соціології. Типологія особистості. Основні соціологічні та соціально-психологічні концепції особистості. Поняття соціального статусу і соціальної ролі особи, їх різновиди. Внутрішньорольові та міжрольові конфлікти, шляхи їх подолання.

Соціалізація особи. Етапи соціалізації людини. Основні фази соціалізації індивіда: соціальна адаптація, інтеріоризація, індивідуалізація, інтеграція. Поняття ресоціалізації. Проблеми ресоціалізації особистості в умовах суспільної трансформації. Визначення категорії «потреба», «інтереси», «ціннісна орієнтація». Співвідношення особистих та суспільних інтересів. Діалектика суспільного і індивідуального в соціальній поведінці особи. Соціологічні дослідження ролі особистісного фактору в соціальному, політичному та економічному розвитку сучасної України.

Семінарське заняття

Тема: Види, типи, завершеність соціалізації особистості.

1. Характеристика сучасних моделей соціалізації особистості.
2. Основні етапи і стадії процесу соціалізації.
3. Механізми соціалізації.

Тема 8. Соціальний контроль і девіація

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Зміст та функції соціального контролю. Соціальні норми, приписи та санкції, їх класифікація. Формальний та неформальний контроль. Методи контролю. Самоконтроль особистості.

Поняття девіації. Основні підходи до вивчення девіації. Конформізм та неконформізм. Культурний релятивізм. Причини девіантної поведінки людини. Функції девіації. Девіантна та делінквентна поведінка. Форми девіантної поведінки: алкоголізм, наркоманія, проституція, злочин та суїцид, їх причини та наслідки. Проблеми девіації особистості у сучасної України.

Класифікація видів поведінки, що відхиляється, по Р. Мертону, розгляд конкретних форм прояву девіації (творчість, алкоголізм, наркоманія, проституція, суїцид, бюрократизм, організована злочинність, корупція і т. д.), аналіз позитивних і негативних аспектів тієї ролі, яку девіанти грають у житті суспільства;

Семінарське заняття.

Тема: Соціологія девіації та соціального контролю.

1. Поняття девіації та аномії.
2. Поняття соціального контролю.
3. Поняття та види девіантної поведінки - алкоголізм, наркоманія, суїцид, проституція.
4. Типи поведінки, що відхиляється за Р. Мертоном.

Модульний контроль 2

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Змістовний модуль 3. Демографія – наука про відтворення населення

Тема 9. Демографія у системі наук про відтворення населення

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Історія виникнення, сучасний стан, перспективи розвитку. Населення як об'єкт вивчення багатьма науками. Специфічне поняття населення в демографії. Населення та суспільство. Предмет демографії: відтворення населення в його суспільно-історичній обумовленості. Відтворення населення як безперервна зміна поколінь. Демографічні явища та процеси. Взаємозв'язок демографічних процесів з усіма іншими суспільними процесами. Демографія як самостійна суспільна наука, її взаємозв'язок з іншими суспільними науками. Методи демографії.

Предмет соціологічної демографії – демографічна поведінка сім'ї, особистості, соціальних груп.

1855 р. – вперше застосовано термін «демографія» (А. Гійяр «Елементи статистики людини або порівняльна демографія» (Париж). Як самостійна наука демографія оформилася у другій половині XIX ст. З'являються демографічні концепції, які пояснюють вплив історичних та соціальних чинників на демографічні процеси.

1882–1883 рр. започатковано Міжнародні конгреси гігієни і демографії.

1927 р. – перший Міжнародний конгрес по народонаселенню.

1928 р. – створено Міжнародний союз з вивчення проблем народонаселення.

1949 р. – Комісія з народонаселення і розвитку в складі у складі Економічної і соціальної ради ООН, згодом також створено Фонд у галузі народонаселення. Українська демографія зародилася у лоні державознавства (XVII–XVIII ст.). Поч. XIX ст. закладено теоретичні основи вивчення населення.

Семінарське заняття

Тема: Джерела інформації про населення та демографічні процеси

1. Види джерел інформації: переписи населення, поточний статистичний облік, списки та реєстри населення, соціальні обстеження.

2. Вивчення суспільної думки як джерело демографічної інформації та демографічні процеси.

Тема 10: Чисельність та структура населення у демографічних процесах

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Абсолютна чисельність населення, методика її визначення. Основні тенденції зміни чисельності населення Землі, частин світу, найбільших країн, України. Демографічний вибух. Депопуляція. Основні типи структури населення. Демографічні та недемографічні структури населення. Структура населення за статтю – показники та динаміка за віком.

Вік та структура населення за віком. Вік як демографічна та соціологічна перемінна, особливості його визначення. Демографічне постаріння населення: сутність, причини, види. Демографічне постаріння та його економічні, психологічні, соціальні, політичні та інші наслідки. Старіння населення та задачі соціальної політики. Структура населення за шлюбним та сімейним станом.

Семінарське заняття

Тема: Режими відтворення населення.

1. Поняття режиму відтворення. Зростання та убуння населення та його відтворення – загальне та відмінне в поняттях.

2. Статеві-вікова структура населення та природний приріст. Відтворення населення - поняття, сутність.

Тема 11: Народжуваність у демографічному вимірі. Репродуктивна поведінка

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Демографічне поняття народжуваності. Народжуваність та плодовитість. Загальні та окремі коефіцієнти. Вікові коефіцієнти. Сімейна та зовнішньо сімейна народжуваність. Показники народжуваності за чергою народження дітей у матері. Тенденції рівня народжуваності в світі, різних країнах світу, Україні, регіонах країни, соціальних та етнічних групах населення.

Репродуктивна поведінка, поняття, структура. Репродуктивні цінності, потреби, установки, мотиви, норми. Зниження народжуваності до рівня масової малодітності як результат зміни структури соціальних цінностей та норм в індивідуальній культурі. Дослідження репродуктивної поведінки в нашій країні та за кордоном. Концепції, які пояснюють причини масової малодітності в сучасному індустріальному суспільстві.

Семінарське заняття

Тема: Демографічний аналіз.

1. Сутність, мета та завдання демографічного аналізу.
2. Демографічні методи.
3. Поняття демографічної когорти: ровесники, однолітки, сучасники.
4. Демографічна таблиця.

Тема 12: Сім'я як об'єкт демографії

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

Сім'я - це невелика група людей, яка ґрунтується на шлюбних вузах або кровній спорідненості. Шлюб. Основні функції сім'ї: репродуктивна, виховна; господарсько-економічна; рекреативна; комунікативна; регулятивна. Типи сімей: проста або нуклеарна, розширена або складна, повна, неповна, уламкова. Життєвий цикл сім'ї, сімейний цикл - це послідовність суттєвих у соціальному, демографічному відношенні станів, в яких перебуває сім'я від моменту її утворення до того часу, коли вона припинить своє існування. Життєвий цикл сім'ї поділяють на стадії (фази).

Сімейний склад (сімейна структура) населення - розподіл сімей за типами, а членів сімей за сімейним станом. Склад сім'ї - розподіл членів однієї сім'ї за демографічними та соціально-економічними ознаками.

Семінарське заняття.

Тема: Сутність сім'ї та її життєвий цикл.

1. Типи сімей.
2. Процеси, що впливають на демографічний розвиток сім'ї.
3. Сучасні тенденції демографічного розвитку сімей.
4. Характеристика динаміки шлюбності в Україні.

Модульний контроль 3

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

5. Індивідуальні завдання

В якості індивідуального завдання викладач може запропонувати різні види роботи: аналіз першоджерел, презентація теми, ведення словника, написання наукової роботи, виступ на студентській конференції тощо.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість завдань	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	12	0...12
Виконання практичних робіт*	0...2	8	0...16
Модульний контроль	0...22	1	0...22
Змістовний модуль 2			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	12	0...12
Виконання практичних робіт*	0...2	8	0...16
Модульний контроль	0...22	1	0...22
Усього за семестр			0...100

*В якості семестрового завдання викладач може запропонувати різні види роботи: аналіз першоджерел, презентація теми, ведення словника, написання наукової роботи, виступ на науковій конференції тощо.

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Таблиця 8.2 – Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для заліку
90-100	Зараховано
75-89	
60-74	
01-59	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати модульні тестування та захистити індивідуальні завдання. Мати хоча б фрагментарні, поверхові знання найважливіших розділів програми, лекційного курсу, сутність та зміст проблем сучасного логічного та критичного мислення. Можливі незначні труднощі з використанням науково-понятійного апарату і термінології навчальної дисципліни, часткові труднощі з виконанням передбачених програмою завдань, неповне знайомство з рекомендованою літературою; заохочується прагнення логічно виразно й послідовно викласти відповідь.

Добре (75-89). Добре володіти основним матеріалом курсу. Виконати та захистити всі модульні, семестрові та самостійні завдання. Знати категоріально-понятійний апарат, вміти визначати проблематику та основні підходи до її вирішення, продемонструвати навички критичного мислення та логічного аналізу. Знання найважливіших робіт зі списку рекомендованої літератури.

Відмінно (90-100). Глибоке і систематичне знання всього програмного матеріалу і структури дисципліни, а також основного змісту і новачій лекційного курсу в порівнянні з

навчальною літературою; виразне і вільне володіння концептуально-понятійним апаратом, науковою мовою і термінологією відповідної наукової галузі; публікація наукової роботи (тез, статей); знання основної і знайомство з додатково рекомендованою літературою; вміння виконувати передбачені програмою завдання; логічно коректний і переконливий виклад відповіді. Формулювати та відстоювати власні світоглядні позиції, розуміти суть та вести діалог із представниками інших культур.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

<http://library.khai.edu/>

Базові джерела

Основні підручники та посібники з соціології для фундаментального вивчення курсу:

1. Горлач М. І. Соціологія : підручник / М. І. Горлач, В. Г. Кремень. – Харків : НТУ «ХПІ», 2013. – 320 с. – ISBN 978-966-593-878-1.
2. Козирєв М. П. Соціологія : навчальний посібник / М. П. Козирєв. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. – 440 с. – ISBN 066-322-016-3.
3. Кузьменко Т. М. Соціологія : навчальний посібник / Т. М. Кузьменко. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. – 320 с. – (Рекомендовано МОН України).
4. Лапан Т. Д. Історія соціології. Ч. I : навчальний посібник / Т. Д. Лапан. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 236 с. – ISBN 978-966-613-512-7.
5. Лукашевич М. П. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій : підручник / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков, Ю. І. Яковенко. – Київ : Каравела, 2010. – 544 с. – (Затверджено МОН України). – ISBN 966-8019-35-0.
6. Осипова Н. П. Соціологія : підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. ; за ред. Н. П. Осипової. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. – 336 с. – ISBN 966-667-122-0.
7. Пачковський Ю. Ф. Соціологія : підручник / Ю. Ф. Пачковський. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 480 с. – ISBN 978-617-574-078-1.
8. Andersen, Margaret L. Sociology: Understanding a Diverse Society / Margaret L. Andersen, Howard F. Taylor. – 6th ed. – Belmont, CA : Wadsworth Cengage Learning, 2011. – 720 p. – ISBN 978-0-495-59521-2.
9. Giddens, Anthony. Sociology / Anthony Giddens, Philip W. Sutton. – 8th ed. – Cambridge : Polity Press, 2017. – 994 p. – ISBN 978-0-7456-9668-3.
10. Ritzer, George. Introduction to Sociology / George Ritzer, Wendy Wiedenhof Murphy. – 5th ed. – Thousand Oaks, CA : SAGE Publications, 2021. – 600 p. – ISBN 978-1-5443-5220-6.

Рекомендовані джерела

Додаткові монографії, посібники та підручники з соціології та демографії для поглибленого вивчення:

1. Білушак Г. І. Математико-статистичні методи в соціології : навчальний посібник для студентів ВНЗ / Г. І. Білушак, І. В. Когут. – Львів : Сорока Т. Б., 2016. – 111 с. – ISBN 978-966-2598-53-7.
2. Калашнікова Л. В. Організація діяльності соціологічних служб : навчальний посібник для студентів ВНЗ / Л. В. Калашнікова. – Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2016. – 191 с. – ISBN 978-966-336-353-0.

3. Кондратик Л. Й. Історія соціології України в іменах : навчальний посібник / Л. Й. Кондратик ; за ред. Г. О. Юхимчук. – Луцьк : Вид-во ВДУ, 1996. – 105 с. – ISBN 966-550-022-8.
4. Лібанова Е. М. Демографія : підручник / Е. М. Лібанова, І. О. Курило. – Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень, 2014. – 416 с. – ISBN 978-966-02-7250-7.
5. Лубкович І. М. Соціологія і журналістика : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. М. Лубкович. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2002. – 159 с. – ISBN 966-613-210-9.
6. Перегуда Є. В. Соціологія : навчальний посібник / Є. В. Перегуда та ін. – Київ : КНУБА, 2012. – 140 с. – ISBN 978-966-2213-50-8.
7. Піча В. М. Історія соціологічної думки : навчальний енциклопедичний словник-довідник / В. М. Піча ; за наук. ред. В. М. Пічі. – Львів : Новий Світ-2000, 2016. – 686 с. – ISBN 978-966-418-286-4.
8. Пірожков С. І. Демографічні процеси і соціальна політика : монографія / С. І. Пірожков. – Київ : НАН України, 2010. – 352 с. – ISBN 978-966-02-5698-9.
9. Прибиткова І. М. Основи демографії : посібник для студентів гуманітарних і суспільних факультетів вищих навчальних закладів / І. М. Прибиткова. – Київ : АртЕк, 1995. – 128 с. – ISBN 966-505-001-X.
10. Примуш М. В. Загальна соціологія / М. В. Примуш. – Київ : Професіонал, 2004. – 590 с. – ISBN 966-8188-15-2.
11. Тихомирова Є. Б. Основи соціології : підручник / Є. Б. Тихомирова. – Рівне : Перспектива, 2007. – 333 с. – ISBN 966-7643-81-6.
12. Требін М. П. Соціологія : підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. – Київ : Юрінком Інтер, 2009. – 336 с. – (Затверджено МОН України). – ISBN 978-966-667-122-9.
13. Черниш Н. Й. Соціологія : курс лекцій / Н. Й. Черниш. – Львів : Кальварія, 2003. – 544 с. – ISBN 966-663-085-0.
14. Шаповал М. Загальна соціологія / М. Шаповал. – Прага : Вільна Спілка, 1934. – 238 с.
15. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства : підручник / П. Штомпка ; пер. з пол. С. Оксамитної. – Київ : KM Academia, 2005. – 664 с. – ISBN 966-518-318-4.
16. Berger, Peter L. The Social Construction of Reality : A Treatise in the Sociology of Knowledge / Peter L. Berger, Thomas Luckmann. – Garden City, NY : Doubleday, 1966. – 219 p. – ISBN 978-0-385-05898-8.
17. Bourdieu, Pierre. Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste / Pierre Bourdieu ; transl. by Richard Nice. – Cambridge, MA : Harvard University Press, 1984. – 640 p. – ISBN 978-0-674-21277-0.
18. Durkheim, Émile. The Division of Labour in Society / Émile Durkheim ; transl. by W. D. Halls. – London : Macmillan, 1984. – 412 p. – ISBN 978-0-02-907960-7.
19. Mead, George Herbert. Mind, Self, and Society / George Herbert Mead ; ed. by Charles W. Morris. – Chicago : University of Chicago Press, 1934. – 401 p. – ISBN 978-0-226-51668-4.
20. Mills, C. Wright. The Sociological Imagination / C. Wright Mills. – New York : Oxford University Press, 1959. – 256 p. – ISBN 978-0-19-513373-8.
21. Weber, Max. The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism / Max Weber ; transl. by Talcott Parsons. – London : Allen & Unwin, 1930. – 292 p. – ISBN 978-0-415-25559-2.
22. Bricker, Darrell. Empty Planet: The Shock of Global Population Decline / Darrell Bricker, John Ibbitson. – New York : Crown, 2019. – 304 p. – ISBN 978-1-9848-2488-2.
23. Malthus, Thomas Robert. An Essay on the Principle of Population / Thomas Robert Malthus. – London : J. Johnson, 1798. – 126 p.
24. Weinstein, Jay. Demography: The Science of Population / Jay Weinstein, Vijayan K. Pillai. – 2nd ed. – Lanham, MD : Rowman & Littlefield, 2016. – 448 p. – ISBN 978-1-4422-3520-5.

Інформаційні портали

Ключові онлайн-ресурси з актуальною інформацією та даними з соціології та демографії:

1. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України [Електронний ресурс] : дослідження демографічних процесів і соціальних політик в Україні. – Режим доступу: <https://idss.org.ua/>.
2. Інститут соціології НАН України [Електронний ресурс] : наукові публікації та дослідження соціології українського суспільства. – Режим доступу: <https://isnasu.org.ua/>.
3. Портал Соціологічної асоціації України (САУ) [Електронний ресурс] : інформація про події та публікації в соціології. – Режим доступу: <https://sau.in.ua/>.
4. Український соціологічний портал [Електронний ресурс] : аналітика, опитування та соціологічні дослідження в Україні. – Режим доступу: <https://usp-ltd.org/>.
5. Population Data Portal [Electronic resource] : UNFPA's global demographic data and population indicators. – Access mode: <https://pdp.unfpa.org/>.
6. U.S. Census Bureau Data [Electronic resource] : U.S. demographic and economic data for research. – Access mode: <https://data.census.gov/>.
7. WorldPop Demographics Portal [Electronic resource] : global population data and mapping tools. – Access mode: <https://hub.worldpop.org/>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Соціологічний факультет, Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна (електронна бібліотека, тексти публікацій) – <http://socio.karazin.ua/navchannya/elektronna-biblioteka>
2. Інститут соціології НАН України (Київ): <http://i-soc.com.ua/>
3. Інститут демографії і соціальних досліджень імені В. М. Птухи НАН України: <http://www.idss.org.ua>
4. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС): <http://www.kiis.com.ua>
5. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка: <http://www.uisr.org.ua/monitoring>
6. Міністерство соціальної політики України <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>